



บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลัง ทักษะคติของผู้บริหารโรงเรียน ภูมิหลัง ขวัญในการปฏิบัติงาน ทักษะคติ มนุษย์สัมพันธ์ กับเพื่อนร่วมงาน สมรรถภาพทางการสอนของครู ภูมิหลังของนักเรียนและ อัตราส่วนของครูเพศหญิง อัตราส่วนของครูที่มีวุฒิครู อัตราส่วนของครูที่มีวุฒิปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี อัตราส่วนของครูที่สอนในวิชาที่ถนัด อัตราส่วนของนักเรียนหญิง อัตราส่วนของห้องเรียนต่อนักเรียน อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน อัตราส่วนของพื้นที่ต่อนักเรียน การมีมูลนิธิและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับผ่านเกณฑ์กับไม่ผ่านเกณฑ์ โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและแหล่งของมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2530 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับผ่านเกณฑ์จำนวน 47 โรงเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 58 โรงเรียน รวมประชากรทั้งหมด 105 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2530 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับผ่านเกณฑ์จำนวน 47 โรงเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 58 โรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 105 โรงเรียน

แหล่งของข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่นักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2530 มีผลสัมฤทธิ์ในระดับผ่านเกณฑ์ จำนวน 45 โรงเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 56 โรงเรียน และคัดลอกข้อมูลของนักเรียนจำนวน 9,828 คนจากแบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปีระดับประถมศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามลักษณะด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารโรงเรียนและครูจำนวน 2 ชุด ดังนี้

แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้คือ

1. ภูมิหลังของผู้บริหาร
2. ทักษะติดต่อวิชาชีนครู

แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้คือ

1. ภูมิหลังของครู
2. ขวัญในการปฏิบัติงานของครู
3. ทักษะคติ แบ่งเป็นทักษะคติด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 3.1 วิชาชีนครู
 - 3.2 โรงเรียน
 - 3.3 ชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน
 - 3.4 เพื่อนร่วมงาน
 - 3.5 บุคลิกภาพของครูใหญ่
4. มนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
5. สภาพการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้

- 5.1 สิ่งอำนวยความสะดวก
 - 5.2 นโยบายและการบริหาร
 - 5.3 โอกาสความก้าวหน้า
 - 5.4 ลักษณะการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น
6. สมรรถภาพครู

ลักษณะและคุณภาพของแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารแต่ละตอน มีดังนี้

1. ภูมิหลังของผู้บริหาร แบบสอบถามตอนนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อศึกษาข้อมูลส่วนตัวของผู้บริหารในด้าน เพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร สถานภาพทางเศรษฐกิจ การผ่านการอบรมหลักสูตรนักบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเติมและเช็คเครื่องหมาย (Check list) จำนวน 6 ข้อ
2. ทศคณิตต่อวิชาชีวะครู ผู้วิจัยใช้แบบวัดทศคณิตต่อวิชาชีวะครู ซึ่งบุญศรี แสงประเสริฐ ได้สร้างขึ้นในรูปลักษณะของซีแมนติคดิฟเฟอเรนเชียลสเกล (Semantic Differential Scale) จากหนังสือ The Measurement of meaning ของออสกูด และคณะ (บุญศรี แสงประเสริฐ 2522)

ลักษณะแบบวัด เป็นแบบวัดตามความเป็นจริงเกี่ยวกับลักษณะของครูที่มีทัศนคติที่ดี และทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีวะครู ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 29 ข้อ ถ้ามเกี่ยวกับความรู้สึกด้านลักษณะงานของครู ลักษณะนิสัยของครู และความรับผิดชอบของครู คำตอบแบ่งออกเป็น 7 สเกล คือ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

ตัวอย่าง

				อาชีวะครู					
มีเกียรติ	7	6	5	4	3	2	1	ไร้เกียรติ	

การตรวจให้คะแนน

ซึ่งในแต่ละสัปดาห์สามารถกำหนดน้ำหนักความสำคัญดังนี้

ถ้าตอบเลข 7	แสดงว่าผู้ตอบมีทัศนคติในเรื่องที่ตอบดีที่สุด	มีค่าเท่ากับ 7 คะแนน
ถ้าตอบเลข 6	แสดงว่าผู้ตอบมีทัศนคติในเรื่องที่ตอบดีมาก	มีค่าเท่ากับ 6 คะแนน
ถ้าตอบเลข 5	แสดงว่าผู้ตอบมีทัศนคติในเรื่องที่ตอบดี	มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน
ถ้าตอบเลข 4	แสดงว่าผู้ตอบไม่แน่ใจ	มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
ถ้าตอบเลข 3	แสดงว่าผู้ตอบมีทัศนคติในเรื่องที่ตอบไม่ค่อยดี	มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
ถ้าตอบเลข 2	แสดงว่าผู้ตอบมีทัศนคติในเรื่องที่ตอบไม่ดี	มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
ถ้าตอบเลข 1	แสดงว่าผู้ตอบมีทัศนคติในเรื่องที่ตอบไม่ดีเลย	มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

คะแนนรวมของทุกข้อจะเป็นคะแนนทัศนคติต่อวิชาชีพของครูคนนั้น

ความเที่ยงของแบบวัดชุดนี้ ผู้วิจัยหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ จำนวน 40 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .925 และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 178 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ .931

ลักษณะและคุณภาพของแบบสอบถามสำหรับครูแต่ละตอนมีดังนี้

1. ภูมิหลังของครู แบบสอบถามตอนนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อศึกษาข้อมูลส่วนตัวของครูในด้าน เพศ อายุ ประสบการณ์การสอน คุณวุฒิ จำนวนวันลา สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความถนัดในวิชาที่สอน

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบให้เติมและเช็คเครื่องหมาย (Check list) จำนวน 7 ข้อ

2. ขวัญในการปฏิบัติงานของครู ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามขวัญในการปฏิบัติงานของครู ซึ่ง พัชรินทร์ จินดาหลวง (2529) สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด และปรับปรุงข้อกระทงบางข้อจากแบบสอบถามขวัญของครูที่ ณรงค์ รมณีย์กุล (2517) สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด และปรับปรุงมา

จากแบบสอบถามขวัญของครู จาก The Perdue Teacher Morale Inventory

ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกพึงพอใจที่มีต่อการทำงาน ความรู้สึกพึงพอใจต่อนักเรียน โรงเรียน เพื่อนร่วมงาน สิ่งตอบแทน ผู้บริหารและนโยบายของผู้บริหาร ตลอดจนชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 55 ข้อ ให้ครูกำหนดน้ำหนัก เป็น 5 สเกลด้วยกัน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงนิมิต ได้แก่ข้อ 1 - 7 , 9 - 44, 46 - 48, 52 - 56 ในแต่ละข้อ คำถามถ้าตอบมากที่สุดได้ห้าคะแนน มากได้สี่คะแนน ปานกลางได้สามคะแนน น้อยได้สองคะแนน และน้อยที่สุดได้หนึ่งคะแนน ข้อความเชิงนิเสธ ได้แก่ข้อ 8, 45, 48, 50 การให้น้ำหนักของคะแนนจะให้ตรงกันข้ามกับข้อข้อความเชิงนิมิต คะแนนรวมของทุกข้อของแบบสอบถามนี้จะเป็น คะแนนขวัญในการปฏิบัติงานของครูคนนั้น

ความเที่ยงของแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ จำนวน 70 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .956 และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 551 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .945

3. ทศนคติ

3.1 ทศนคติต่อวิชาชีพครู ผู้วิจัยใช้แบบวัดทศนคติต่อวิชาชีพครู ซึ่ง บุญศรี แสงประเสริฐ สร้างขึ้นในรูปลักษณะของ ซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล สเกล (Semantic Differential Scale) จากหนังสือ The Measurement of meaning ของ ออสกูดและคณะ (บุญศรี แสงประเสริฐ 2522) เช่นเดียวกับแบบวัดทศนคติต่อวิชาชีพครูของผู้บริหาร

ความเที่ยงของแบบวัดชุดนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ จำนวน 70 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .965 และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 531 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ .948

3.2 ทักคนติดต่อโรงเรียน ผู้วิจัยใช้แบบวัดทักคนติดต่อโรงเรียน ซึ่ง พัชรินทร์ จินดาหลวง (2529) สร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 12 ข้อ ถามเกี่ยวกับความรู้สึกต่อโรงเรียนด้านต่าง ๆ ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 อันดับ ให้นำน้ำหนักของคะแนนดังนี้

ข้อความเชิงนิมาน ได้แก่ ข้อ 1, 2, 4 - 7, 9 - 12 ในแต่ละข้อคำถามถ้าตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งได้คะแนนห้าคะแนน เห็นด้วยได้สี่คะแนน ไม่แน่ใจได้สามคะแนน ไม่เห็นด้วยได้สองคะแนน ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งได้หนึ่งคะแนน ข้อความเชิงนิเสธ ได้แก่ ข้อ 3, 8 การให้นำน้ำหนักคะแนนจะให้ตรงข้ามกับข้อความเชิงนิมาน คะแนนรวมของทุกข้อจะเป็นคะแนนทักคนติดต่อโรงเรียนของครูคนนั้น

ความเที่ยงของแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ จำนวน 70 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .771 และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 551 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .800

3.3 ทักคนติดต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดทักคนติดต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่ง พัชรินทร์ จินดาหลวง (2529) สร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 12 ข้อ ถามเกี่ยวกับความรู้สึกต่อเพื่อนร่วมงานด้านต่าง ๆ ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 อันดับ ให้นำน้ำหนักของคะแนนดังนี้

ข้อความเชิงนิมาน ได้แก่ ข้อ 1 - 8, 10 -12 ในแต่ละข้อคำถาม ถ้าตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งได้คะแนนห้าคะแนน เห็นด้วยได้สี่คะแนน ไม่แน่ใจได้สามคะแนน ไม่เห็นด้วยได้สองคะแนน ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งได้หนึ่งคะแนน ข้อความเชิงนิเสธ ได้แก่ ข้อ 9 การให้นำน้ำหนักคะแนนจะให้ตรงข้ามกับข้อความเชิงนิมาน คะแนนรวมของทุก ๆ ข้อจะเป็นคะแนนทักคนติดต่อเพื่อนร่วมงานของครูคนนั้น

ความเที่ยงของแบบวัดนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ จำนวน 70 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .890 และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 551 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .898

3.4 ทศคณิตต่อชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดทศคณิตต่อชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน ซึ่ง พัชรินทร์ จินดาหลวง (2529) สร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 9 ข้อ ถ้ามเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกต่อบุคคลในชุมชน ลักษณะของชุมชน กิจกรรมภายในชุมชน ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 อันดับ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 9 ข้อ และให้นำหนักของคะแนนดังนี้

ข้อความเชิงนิมิต ได้แก่ ข้อ 2, 4 - 9 ในแต่ละข้อคำถาม ถ้าตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้คะแนนห้าคะแนน เห็นด้วยได้สี่คะแนน ไม่น่าใจได้สามคะแนน ไม่เห็นด้วยได้สองคะแนน ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งได้หนึ่งคะแนน ข้อความเชิงนิเสธ ได้แก่ ข้อ 1, 3 การให้นำหนักคะแนนจะให้ตรงข้ามกับข้อความเชิงนิมิต คะแนนรวมของทุกข้อจะเป็นคะแนนทศคณิตต่อชุมชนรอบ ๆ โรงเรียนของครูคนนั้น

ความเที่ยงของแบบวัดนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ จำนวน 70 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .790 และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 551 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .789

3.5 ทศคณิตต่อบุคลิกภาพของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามบุคลิกภาพของครูใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งพัชรินทร์ จินดาหลวง (2529) สร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากแบบวัดบุคลิกภาพของผู้บริหารและพฤติกรรมทางการบริหารที่ ปราโมทย์ เดชะอัมพร ได้แปลมาจากแบบวัดบุคลิกภาพของลีโอนาร์ด วิกอร์ตัน (Leonard V. Gordon) คือแบบวัดลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลทั่วไป 4 ด้าน คือ ด้านลักษณะการมีอำนาจอิทธิพล (Ascendancy) ด้านลักษณะความรับผิดชอบ (Responsibility) ด้านลักษณะความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) และด้านลักษณะการเข้าสังคม (Sociability) ซึ่งใช้อย่างกว้างขวางในทางการศึกษา (ปราโมทย์ เดชะอัมพร 2522)

ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นข้อความเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมส่วนตัว 4 ลักษณะข้อตอบ คือ ด้านลักษณะการมีอำนาจอิทธิพล (Ascendancy : A) ด้านลักษณะความรับผิดชอบ (responsibility : R) ด้านลักษณะความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability : E) และด้านลักษณะการเข้าสังคม (Sociability : S) แต่ละข้อมีการยอมรับเท่ากัน แต่ต่างกันในด้านลักษณะพฤติกรรมที่มากที่สุด และน้อยที่สุด เพียง 2 ลักษณะใน 4 ลักษณะ แบบสอบถามชุดนี้มี 18 ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อมีลักษณะพฤติกรรมของบุคลิกภาพทั้ง 4 ลักษณะ และแยกคะแนนของแต่ละลักษณะบุคลิกภาพเป็นคะแนนของด้านต่อไปนี้

- 3.5.1 ด้านลักษณะการมีอำนาจอิทธิพล
- 3.5.2 ด้านลักษณะความรับผิดชอบ
- 3.5.3 ด้านลักษณะความมั่นคงทางอารมณ์
- 3.5.4 ด้านลักษณะการเข้าสังคม

การตรวจให้คะแนน จากบุคลิกภาพของผู้บริหารในข้อคำถาม 18 ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อจะมีข้อความลักษณะพฤติกรรม 4 ลักษณะ (trait) ให้ผู้ตอบเลือกเพียง 2 ลักษณะ แล้วเขียนตอบว่าลักษณะใดใน 4 ลักษณะนั้นเป็นพฤติกรรมที่มีความถี่หรือผู้บริหารปฏิบัติจริงมากที่สุดและน้อยที่สุด แต่ละข้อจะมีคะแนนได้ตั้งแต่ 0, 1, 2 คะแนนของแต่ละบุคลิกภาพทั้ง 4 ด้าน การตรวจให้คะแนนนั้นใช้ค้ำไข (Key) ที่คัดลอกจากค้ำไขของแบบวัดบุคลิกภาพ กอร์ดอนเพอร์ซันนอลโพรไฟล์ (Gordon Personal Profiles) ของลีโอนาร์ด วี กอร์ดอน (Leonard V. Gordon) ซึ่งพิจารณาการให้คะแนนจากคู่มือ (Manual) ของแบบสอบถามนี้ คะแนนแต่ละลักษณะบุคลิกภาพจะมีคะแนนเต็ม 36 คะแนน

คะแนนรวมทุกข้อของแต่ละบุคลิกภาพจะเป็นคะแนนด้านลักษณะการมีอำนาจอิทธิพล ด้านลักษณะความรับผิดชอบ ด้านลักษณะความมั่นคงทางอารมณ์ และด้านลักษณะการเข้าสังคม ของผู้บริหารตามการรับรู้ของครุคนั้น

ความเที่ยงของแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ จำนวน 70 คน และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน .551 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ โดยแบ่งเป็นแต่ละลักษณะบุคลิกภาพ และได้แสดงค่าความเที่ยง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าความเที่ยงของแบบวัดบุคลิกภาพของผู้บริหาร

ลักษณะบุคลิกภาพของผู้บริหาร	กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
1. ด้านการมีอำนาจอิทธิพล	.803	.856
2. ด้านความรับผิดชอบ	.860	.860
3. ด้านความมั่นคงทางอารมณ์	.828	.846
4. ด้านการเข้าสังคม	.727	.765

4. มนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งพัชรินทร์ จินดาหลวง (2529) สร้างขึ้น ข้อกระทงถามในด้านการยอมรับนับถือ การเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหาร

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 อันดับ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 12 ข้อ เป็นข้อความนิมิตหมายในแต่ละข้อคำถามให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

ถ้าตอบเลข 5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าลักษณะตามข้อกระทงนั้น เป็นความจริงมากที่สุด ได้ 5 คะแนน

ถ้าตอบเลข 4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าลักษณะตามข้อกระทงนั้น เป็นความจริงมากที่สุด ได้ 4 คะแนน

- ถ้าตอบเลข 3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าลักษณะตามข้อกระทงนั้น เป็นความจริงปานกลาง
ได้ 3 คะแนน
- ถ้าตอบเลข 2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าลักษณะตามข้อกระทงนั้น เป็นความจริงน้อย
ได้ 2 คะแนน
- ถ้าตอบเลข 1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าลักษณะตามข้อกระทงนั้นเป็นความจริงน้อยที่สุด
ได้ 1 คะแนน

คะแนนรวมของทุก ๆ ข้อจะเป็นคะแนนมนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานของครูคนนั้น

ความเที่ยงของแบบวัดนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ จำนวน 70 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .887 และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 551 คน ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .896

5. สภาพการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามซึ่ง รุจิรา แก้วเจริญไพศาล และคณะ (2531) สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากแบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงานของ พัชรินทร์ จินดาหลวง (2530) ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น

5.1 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ลักษณะของสถานที่ทำงาน ห้องพักครู อาคารเรียน สวัสดิการ มีเพียงพอเหมาะสมและสะดวกสบาย รวมทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีการสื่อสารภายในโรงเรียนอย่างทั่วถึง

5.2 ด้านนโยบายและการบริหาร ได้แก่ การมีส่วนร่วมเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียน ความพอใจในกฎ ระเบียบ นโยบาย และการบริหารงานของโรงเรียน

5.3 ด้านโอกาสความก้าวหน้า ได้แก่ การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนขึ้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง การได้รับการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตลอดจนการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในด้านความรู้ เช่น ให้ศึกษาต่อ อบรม ประชุม และอื่น ๆ

5.4 ด้านลักษณะการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น ได้แก่ พฤติกรรมการปฏิบัติ

งานของผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งหน้าที่สูงกว่าผู้ตอบหนึ่งขั้นขึ้นไป เช่น การมอบหมายงาน การประสานงาน การมีมนุษยสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นผู้เป็นที่ดี ส่งเสริมความรู้ สมรรถภาพของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ดูแลและจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งเป็นข้อความเชิงนิมิตทั้งหมด 31 ข้อ แยกเป็นด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน 7 ข้อ ด้านนโยบายและการบริหาร 10 ข้อ ด้านโอกาสความก้าวหน้า 7 ข้อ และด้านลักษณะการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น 7 ข้อ ในแต่ละข้อให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

ถ้าตอบเลข 5	หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด	ได้ 5 คะแนน
ถ้าตอบเลข 4	หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก	ได้ 4 คะแนน
ถ้าตอบเลข 3	หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง	ได้ 3 คะแนน
ถ้าตอบเลข 2	หมายถึง ผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น	ได้ 2 คะแนน
ถ้าตอบเลข 1	หมายถึง ผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างมาก	ได้ 1 คะแนน

คะแนนรวมของข้อ 1 - 7 เป็นคะแนนด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน คะแนนรวมของข้อ 8 - 17 เป็นคะแนนด้านนโยบายและการบริหาร คะแนนรวมของข้อ 18 - 24 เป็นคะแนนด้านโอกาสความก้าวหน้า และคะแนนรวมของข้อ 25 - 31 เป็นคะแนนด้านลักษณะการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของครูคนนั้น

ความเที่ยงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้จำนวน 70 คน และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 551 คน ได้ค่าความเที่ยงดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงาน

สภาพการปฏิบัติงาน	กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	.785	.806
2. ด้านนโยบายและการบริหาร	.923	.943
3. ด้านโอกาสความก้าวหน้า	.843	.862
4. ด้านลักษณะการปฏิบัติงาน ของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น	.933	.944

6. สมรรถภาพครู เป็นแบบประเมินประสิทธิภาพครูด้วยตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับปรุงจากแบบประเมินประสิทธิภาพครูของ ไพรวลัย พิทักษ์สาสิ (2522) และเครื่องมือวัดสมรรถภาพทางการสอนของครูวิทยาศาสตร์ โดย ชาตณรงค์ แสงสว่าง (2527)

ลักษณะของแบบประเมินเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ เป็นข้อความเชิงนิมิตทั้งหมดจำนวน 40 ข้อ ในแต่ละข้อให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

ถ้าตอบเลข 5	หมายถึง ผู้ตอบประเมินว่าตนเองมีสมรรถภาพนั้นมากที่สุด	ได้ 5 คะแนน
ถ้าตอบเลข 4	หมายถึง ผู้ตอบประเมินว่าตนเองมีสมรรถภาพนั้นมาก	ได้ 4 คะแนน
ถ้าตอบเลข 3	หมายถึง ผู้ตอบประเมินว่าตนเองมีสมรรถภาพนั้นปานกลาง	ได้ 3 คะแนน
ถ้าตอบเลข 2	หมายถึง ผู้ตอบประเมินว่าตนเองมีสมรรถภาพนั้นน้อย	ได้ 2 คะแนน
ถ้าตอบเลข 1	หมายถึง ผู้ตอบประเมินว่าตนเองมีสมรรถภาพนั้นน้อยมาก	ได้ 1 คะแนน

ผู้วิจัย นำแบบร่างของแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบ

สอบความถูกต้องของภาษาและความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของสิ่งที่จะวัด ผู้วิจัยนำแบบร่างของแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 70 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยคำนวณหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (- coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .956 และจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 551 คน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .962

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ถึงผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือในการตอบจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนที่รถจักรยานยนต์เข้าถึงโรงเรียน จำนวน 99 โรงเรียน โดยนำหนังสือนำจากรองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เข้าพบผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบด้วยวาจาว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหาร และครูทุกคนที่ทำการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2530 สำหรับโรงเรียนที่ผู้บริหารเดิมย้ายไปเป็นผู้บริหารที่โรงเรียนอื่น หรือครบเกษียณอายุ ผู้วิจัยขอความกรุณาให้ผู้บริหารคนใหม่ชี้แจงให้ครูผู้ตอบแบบสอบถามทราบว่า ผู้บริหารหมายถึงผู้บริหารในปีการศึกษา 2530 ผู้วิจัยนัดวันที่จะไปขอรับแบบสอบถามคืน และไปปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนที่อยู่ไกลและตั้งอยู่โดดเดี่ยวจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกับโรงเรียนที่การคมนาคมไม่สะดวก ไม่สามารถเข้าถึงโรงเรียนด้วยรถจักรยานยนต์

ต้องไปทางเรือจำนวน 6 โรงเรียน ผู้วิจัยใช้วิธีส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือแนะนำและคำชี้แจงเกี่ยวกับครูผู้ตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามคืนจาก 101 โรงเรียน จำนวน 773 ฉบับ เป็นผู้บริหารจำนวน 183 ฉบับ ครูผู้สอนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 590 ฉบับ

4. ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา เลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 729 ฉบับ แยกเป็นผู้บริหาร 178 ฉบับ ครูผู้สอนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 551 ฉบับ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลมาบันทึกลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

5. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 4 มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS - X

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS - X (Statistical Package for the Social Sciences) ที่สถาบันคอมพิวเตอร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วนำข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมาบันทึกลงในแบบลงรหัส (Coding Form) โดยแบ่งเป็นกลุ่มผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์

2. นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าอัตราส่วนในกรณีที่เป็นตัวแปรไม่ต่อเนื่อง เช่น เพศ วุฒิครู คุณวุฒิ และหาค่าเฉลี่ยในกรณีที่เป็นตัวแปรต่อเนื่อง เช่น อายุ ขวัญในการปฏิบัติงาน ทศนคติ เพื่อใช้เป็นคะแนนตัวแทนของแต่ละโรงเรียน

3. นำข้อมูลที่ได้จาก 2 มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์

4. ตัวแปรที่เป็นตัวแปรไม่ต่อเนื่อง เช่น เพศ คุณวุฒิของผู้บริหาร การมีมูลนิธิของโรงเรียน โรงเรียนที่มีผู้บริหารคนเดียวให้คะแนนตามเกณฑ์ โรงเรียนที่มีผู้บริหาร 2 คน ให้ถือเอาผู้บริหารเป็นตัวแทนของโรงเรียน โรงเรียนที่มีผู้บริหาร 3 คน ถือเอาคะแนนส่วนมากเป็น

ตัวแทนของ โรงเรียน โรงเรียนที่มีผู้บริหาร 4 คน ถือเอาคะแนนส่วนมากเป็นตัวแทน แต่ถ้าเท่ากันให้ถือเอาคะแนนของผู้บริหารสูงสุดเป็นเกณฑ์แล้วคำนวณหาค่าร้อยละของกลุ่มโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์และกลุ่มโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์

5. การพิจารณาตัดสินระดับของลักษณะด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร ครู และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ใช้เกณฑ์ดังนี้

ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ	80	ขึ้นไปเป็นระดับ	ดีมาก
ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ	70 - 79	เป็นระดับ	ดี
ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ	60 - 69	เป็นระดับ	ปานกลางค่อนข้างดี
ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ	50 - 59	เป็นระดับ	ปานกลาง
ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ	40 - 49	เป็นระดับ	ไม่ดี
ถ้าได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ	40	ลงไปเป็นระดับ	ไม่ดีเลย